

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

§. II. De miserabilitate Oratorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

§. 11.

De miserabilitate Oratorum.

218. Not. 3. per *soluionem compositionis* hic intelligi certam quantitatem pecunie, pendendam ab oratoribus, qui in certis matrimoniorum impedimentis dispensari volunt. Duplicem causam hujus compositionis, seu pecunie ab oratoribus persolvende assignat Corradus *cit. l. 8. c. 5. n. 3 3.* & seq. Prima est, quia si gratis passim concederentur dispensationes impedimentorum, vix esset, qui non molestaret Curiam, ubi levis etiam spes affulgeret matrimonij melioris cum impedita; ne igitur hoc fiat, compositio exigitur, ut *saltem impensarum timore deterriti* desistant à petendo, secum dispensari.

Altera est, quia, cum Papa, & Sedes Apostolica multis subit necessitatibus, & oneribus, præsertim pro propaganda, tuendaque fide Catholica, præbendo larga subsidia Principibus Catholicis contra hostes veræ fidei, ut constat in tot, ac innumeris propè casibus; justum omnino est, ut, ubi legem suam, in gratiam fidelium, pro certis casibus relaxat, ab ipsis etiam reciprocè juvetur in sustentandis oneribus; quæ incumbunt in dies, pro salute Gregis, & Ecclesie à Christo sibi commissæ.

219. Dices in CC. Trid. *sess. 24. c. 5.* dicitur, ubi iusta causa dispensandi subest, debere dispensari gratis. Respondet Corradus *cit. n. 34.* id habere locum in *compositionibus*; non autem in *mercede*, quæ propter bullarum expeditionem solvitur; & sic responsum à S. Congreg. CC. imò Garcia *de Benefic. p. 8. c. 2. n. 101.* nec respectu compositionis servari propter necessitates, & onera Papæ, ac Sedis Apostolicæ; sic illi; quod etiam habet Barbof. in *cit. loco Trid. n. 22.*

220. Non est dubium, in decretis CC. Trid. salvan esse auctoritatem summi Pontificis (ut habetur *ibid. sess. 25. c. ult. ibi: Sancta Synodus omnia, & singula*, sub quibuscunque clausulis, & verbis, de morum reformatione, & Ecclesiastica disciplina *statuta, declarat, ita decreta fuisse, ut in his salva semper auctoritas Sedis Apostolicæ esset, & esse intelligatur*) non tamen ab ijs recedendum est, nisi constet ipsius summi Pontificis factò, vel mandato, talem recessum, in certo casu, firmatum esse.

Hæc circumstantia, quòd oratores sint *2291.* *Miserabiles*, primùm à tempore Urbani VIII. ut dictum est, additur mandato dispensationis *in forma pauperum*, ne per affectatam paupertatem, impetratâ dispensatione *in forma pauperum*, iraudentur officiales Curie juribus suis, & dolo impetretur remissio solvendi compositiones. Hinc inferunt communiter Curiales, qui experientiam suam typis mandarunt, hodie, tibi apponitur ea clausula [*dummodo ipsi adeo pauperes, & miserabiles existant, quod ex labore, & industria sua tantum vivant*] requiri, quòd verificetur, & oratorum paupertas, & miserabilitas, non qualiscunque, sed *quæ non habeant, unde vivant, nisi tantum ex labore, & industria sua*; ita Corradus *cit. l. 8. c. 5. à n. 14.* cum Parisio *de Resign. benefic. l. 16. q. 1. n. 15.* causam reddens: *quia aliàs facile fraudarentur officiales Curie, debitis suis emolumentis.*

Not. autem i. eam circumstantiam: *2292.* *dummodo miserabiles* &c. teste Corrado *l. 8. c. 5. n. 4.* à tempore Urbani VIII. *addi ab ipsis officialibus*, & quidem, si ex mente summi Pontificis (secundùm dicta sæpius) non est dubium, & servandam, & verificandam esse; sed difficultas est, ex quo capite quis rectè probet; prout hic exigitur, *se miserabilem esse*, ad effectum impetrandi legitimè dispensationem *in forma pauperum*? Corradus *cit. à n. 12.* ait: *pauperem* hoc loco dici, qui non habet in bonis 50. aureos; *miserabilem*, ad cuius commiserationem nos natura inclinât: sed hoc ipsum valde obscurum est, & super his nec inter ipsos ejusmodi Curiales convenit, ut, videri potest apud Corradum, & de Justis *loc. cit.* Rebus igitur, & sine, propter quem hæc clausula apponitur, consideratis, salvo meliori judicio, existimo *paupertatem* sufficienter verificari in eo, qui *necessè habet sibi querere vitium labore suo*, ut ait Gloss. in *L. Paupertas. ff. de Accusat. iur. Port. & §. Non tamen Instit.* quibus ex causis: *miserabilitatem* autem, si tantum labore suo, nec alio modo, sustentare se potest. Et ita sentire videtur de Justis *cit. n. 84.* Cujus ratio est, quia

quia sic uterque terminus sortitur suum effectum, & quidem quilibet alium, ut patet consideranti.

2293. Ex dictis colliges, adhuc verificari clausulam, quod oratores *pauperes & miserabiles* existant, si revera *potior* sustentatio eorum, solum nascatur ex labore, ac industria ipsorum, ita ut his seclusis, non haberent alias decentem victum, licet ex agello aliquo, vel bono simili habeant aliquem proventum modicum; quia licet particula *tantum* sit exclusiva omnium, quæ in dispositione inclusa non sunt, loquendo de rigore juris; in hoc tamen casu potius id, quod naturalis æquitas, quam juris apex suadet, dicendum videtur. Ratio est ex dictis; nam finis hujus clausulæ (*ne officiales Curie fraudentur suis emolumentis*), ut loquitur Corradus relatus supra non videtur cum eo rigore exigere, ut propter modicum pecuniæ, quod fortassis obveniret ex illo oratorum agello, particula *tantum* tam rigore accipiatur, ut negetur oratoribus dicto modo pauperibus dispensatio *in forma pauperum*, licet habeant justasomnino causas; & alias, ob eandem, oblatâ pecuniâ, certò dispensationem reciperent in forma ordinaria. Hoc enim nec de mente Ecclesiæ, nec tam sancti Tribunalis, cui præsumunt tantum viri Ecclesiastici, præsumi aut debet, aut potest.

2294. Et ideo, etsi Corradus *cit. l. 8. c. 5. n. 21.* censet in hoc casu *non relinqui arbitrio prudentis judicis*, quisnam (consideratâ qualitate personarum oratorum) dicatur *pauper*, quis *miserabilis* ad effectum dispensationis in forma pauperum? eo quod particula *tantum* taxativa sit, & ad evitandas fraudes hodie addatur verbum *miserabiles*: contrarium tamen probabilius est, ut tenet Covarru. *l. 2. var. resol. c. 6. n. 8.* Menoch. *de arbitrar. casu 66.* & alij, tum ex fine, propter quem apponitur illud *tantum*, ut jam dictum est, qui revera non videtur posse exigere illum rigorem in dispositione odiosa, qualis est illa clausula; tum etiam ex mente ipsorum Curialium; præsertim, *si ipsi de suo usum addendi eam particulam induxerunt*, ut sentire videtur Corradus relatus supra n. 2292.

§. III.

Quid in dicta clausula veniat nomine laboris, ac industria?

Cum dixerimus clausulam, de qua in præfens, sufficienter verificari, si oratores sustentationem non habeant aliunde, sed ex solo suo labore, ac industria, sumendo *ly solo* juxta dicta §. priori, quæstio est, an nomine *laboris & industria* duntaxat veniat tantum corporalis labor manuum, servilis, mechanicus, agrestis? & non tantum *labor* supponat pro functione vel animi, vel corporis; sed etiam *industria* pro ingenij, sive artis exercitatione, quæ nascitur ex scientia, & providentia, ut tradit Lexicon utriusque juris apud Joannem Kahl V. *Labor & industria*, rectè dicitur *pauperes* (juxta mentem illius clausulæ) & *miserabiles*, non tantum eos, qui *solo labore corporis, sed etiam animi*, sibi querere coguntur suam sustentationem, adeò ut his seclusis & fructibus inde nascentibus victum non habent. Et ratio est, quia non tantum rusticolæ, ac opifices, sed etiam alij, statu longè superiores, justissimas causas habere possunt pro dispensatione matrimonij; a qua utique *in forma pauperum* impetranda, si & ipsi adeo tenuis fortunæ sint, ut non nisi ex industria sua vivant, excludendi non sunt.

§. IV.

De attestazione super paupertate, & miserabilitate Oratorum.

Communis doctrina habet, quod Oratores, qui petunt dispensari *in forma pauperum*, quia scilicet solvere non possunt expensas compositionis, & jurium, quæ sibi debita volunt Curiales, cum in forma ordinaria dispensatur, debeant asserere attestacionem sui Ordinarij de sua paupertate, & miserabilitate, de quibus jam actum est. Quia tamen sæpe dubitatur, quâ formâ talis attestatio præstanda sit? ea subiungimus, quæ etiam ad hunc finem opportuna esse possunt. Quare

Not. 1. ipsos à suo proprio Parocho (si sub uno sint, vel si sub diversis, quemlibet à suo) debere petere attestacionem juratam, &